

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 04-08-2026

नागपूर(महाराष्ट्र) साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2026-08-04 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2026-08-05	2026-08-06	2026-08-07	2026-08-08	2026-08-09
पर्जन्यमान (मिमी)	5.3	4.8	4.3	7.3	6.1
कमाल तापमान (अं.से)	32.2	31.5	31.4	31.2	30.8
किमान तापमान (अं.से)	24.8	25.7	25.2	25.1	25.0
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	86	87	87	85	85
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	59	62	62	62	63
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	13	14	12	14	16
वाऱ्याची दिशा(अंश)	281	282	282	280	278
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	8	8	8	7	8
चेतावणी	गडगडाटी वादळे आणि विजा, स्कॉल	गडगडाटी वादळे आणि विजा, स्कॉल	गडगडाटी वादळे आणि विजा, स्कॉल	चेतावणी नाही	चेतावणी नाही

भविष्यवाणी सारांश:

• नागपूर जिल्ह्यामध्ये, भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या जिल्हास्तरीय अंदाजानुसार, पुढील ५ दिवसा दरम्यान आकाश आंशिक ढगाळ ते मुख्यतः ढगाळ राहण्याची शक्यता, • दिनांक ०४ ऑगस्ट २०२६ रोजी बऱ्याच ठिकाणी हलक्या ते मध्यम स्वरूपाचा पाऊस होण्याची अधिक शक्यता, • दिनांक ०५ ऑगस्ट २०२६ रोजी बऱ्याच ठिकाणी हलक्या स्वरूपाचा पाऊस होण्याची अधिक शक्यता, • दिनांक ०६ ऑगस्ट २०२६ रोजी काही ठिकाणी (विखुरलेल्या स्वरूपाचा) हलक्या स्वरूपाचा पाऊस होण्याची अधिक शक्यता, • दिनांक ०७ आणि ०८ ऑगस्ट २०२६ रोजी काही ठिकाणी (विखुरलेल्या स्वरूपाचा) हलक्या ते मध्यम स्वरूपाचा पाऊस होण्याची अधिक शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

हवामान चेतावणी (पुढील दिवशी 08:30 IST पर्यंत वैध):

• दिनांक ०४ ऑगस्ट २०२६ रोजी तुरळक ठिकाणी मेघगर्जना व विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

हवामान चेतावण्यांचे कृषीवरील संभाव्य प्रभाव आणि संबंधित एग्रोमेट सल्ले:

• मेघगर्जना व विजांच्या कडकडाटामुळे शेतकरी, शेतमजूर तसेच पशुधनाला दुखापत होण्याची किंवा जीवितहानी होऊ शकते. पावसामुळे कृषी उत्पन्न बाजार समिती किंवा खुल्या बाजारात विक्रीसाठी आणलेला शेतमाल भिजून त्याची गुणवत्ता खराब होऊ शकते.

कृषि सल्ला:

• सध्याच्या पावसाच्या उघाडीनंतर कृषी रसायनांच्या फवारणीची कामे, उभ्या पिकात खते देण्याची कामे तसेच आंतरमशागतीची (खुरपणी/डवरणी इत्यादी.) कामे वाफसा स्थिती असताना पुढील २४ तासानंतर सुरु ठेवावी. • फळबागा, भाजीपाला पिके तसेच सोयाबीन, कापूस, तूर इत्यादी पिक क्षेत्रामध्ये साचलेल्या अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • कपाशीतील रोप अवस्थेतील मुळकुज रोग व्यवस्थापन: मुळकुज रोगग्रस्त रोपे ठिकठिकाणी आढळून येऊ शकतात. सुरुवातीच्या लक्षणांनुसार रोपांना १ किलो ट्रायकोडर्मा व्हिरिडी अथवा ट्रायकोडर्मा हर्झियानम विरघळणारी पावडर किंवा द्रवरूप स्वरूपातील चांगल्या कुजलेल्या ५० किलो शेणखत किंवा कंपोस्टमध्ये मिसळून १ एकर क्षेत्रात जमिनीत मिसळावे. किंवा कार्बेन्डाझिम ५० डब्ल्यूपी @ १२ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून रोगग्रस्त ठिकाणी आळवणी (स्पोर्ट ड्रॅचींग) करावी, आळवणी करण्यासाठी तयार केलेल्या द्रावणाचे प्रमाण आळवणी करण्यासाठी मुळ्या ओल्या होतील एवढेच वापरावे. • मेघगर्जनेसह विजांचा कडकडाट होण्याचा अंदाज वर्तविलेल्या दिवशी गाय, म्हैस, शेळ्या, मेंढ्या व इतर पाळीव जनावरे मोकळ्या जागेत चरावयास सोडण्याचे टाळावे. जनावरे हे खुल्या पाण्याचे स्त्रोत, नदी किंवा तलाव व ट्रॅक्टर व इतर धातूच्या अवजारांपासून दूर ठेवावे. जनावरांना गोठ्यामध्ये पुरेश्या चारा व पाण्याची व्यवस्था करावी. शेतकरी व शेतमजूर बांधवांनी विजांचा कडकडाट होण्याचा अंदाज लक्षात घेता स्वतः ची तसेच पशुधनाची काळजी घ्यावी. झाडाखाली आश्रय घेणे कटाक्षाने टाळावे तसेच पशुधनाचा सुद्धा झाडाखाली आश्रय टाळावा.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

• फळबागा, भाजीपाला पिके तसेच सोयाबीन, कापूस, तूर इत्यादी पिक क्षेत्रामध्ये साचलेल्या अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
मका	• मका पिकातील लष्करी अळी या किडीच्या व्यवस्थापनाकरिता कोणत्याही एका कीटकनाशकाची जसे कि, क्लोरॅन्टानिलिप्रोल ९.३ टक्के प्रवाही + लॅम्ब्डा सायहॅलोथ्रीन ४.६ टक्के झेडसी प्रवाही ५ मिली किंवा स्पिनेटोराम ११.७ टक्के एससी प्रवाही, ५.१२ मिली किंवा क्लोरॅन्टानिलिप्रोल १८.५ टक्के प्रवाही एससी ४.३२ मिली किंवा इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ टक्के एसजी, ८ ग्रॅम किंवा इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ टक्के + लुफेन्युरॉन ४० टक्के डब्ल्यूजी, १.६ ग्रॅम किंवा थायोडिकाबॉ ७५ टक्के डब्ल्यूपी, २० ग्रॅम किंवा नोव्हाल्युरॉन ५.२५ टक्के + इमामेक्टीन बेन्झोएट ०.९ टक्के प्रवाही एससी, २० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
सोयाबीन	• पिक क्षेत्रामध्ये साचलेल्या पावसाच्या अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. अत्यावश्यक कृषी रसायनांच्या फवारणीची कामे सध्याच्या पावसाच्या उघडिपीनंतर स्थानिक स्वच्छ व शांत हवामान परीस्थिती असताना करावी. • सोयाबीन पिकातील पिवळा मोझेक विषाणू/सोयाबीन मोझेक विषाणू या रोगांच्या नियंत्रणासाठी, प्रादुर्भाव ग्रस्त झाडे मुळासकट उपटून नष्ट करावी. याव्यतिरिक्त, थियामेथॉक्सम + लॅम्डा सायहॅलोथ्रिन (१२५ मिली/हेक्टर) किंवा बीटासायफ्लुथिन + इमिडाक्लोप्रिड (३५० मिली/हेक्टर) किंवा अॅसिटामिप्रिड २५ % + बायफॅन्थ्रिन २५% डब्ल्यूजी (२५० ग्रॅम/हेक्टर) यांसारख्या शिफारस केलेल्या पूर्व-मिश्रित कीटकनाशकांपैकी कोणत्याही एका कीटकनाशकाची फवारणी करावी. यामुळे खोडमाशीच्या नियंत्रणास देखील मदत होईल. पिवळा मोझेक विषाणू/सोयाबीन मोझेक विषाणू या रोगाचा वाहक असलेल्या पांढऱ्या माश्यांना आकर्षित करण्यासाठी सोयाबीन पिकामध्ये पिवळे चिकट सापळे लावावे. (आयआयएसआर- इंदोर शिफारस)
भात	• पेरीव धान पद्धत :-तण व्यवस्थापन:- • तण व्यवस्थापनाकरिता तण नियंत्रणासाठी पेंडीमेथॅलीन ३०% ई. सी. (उगवणपूर्व) @ ५० मि.ली. किंवा प्रेटिलाक्लोर ५०% ई. सी. (उगवणपूर्व) @ २० ते ३० मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून पेरणीनंतर ओलावा असल्यास लगेच फवारणी व ३० दिवसांनी निंदण करावे. • उगवणपश्चात:- बिस्पायरीबॅक सोडियम २0% + पायरोझोसल्फुरॉन इथाइल १५% WGD ३५% @ ०२ gm १० लिटर पाण्यात पेरणीनंतर १० ते १२ दिवसांनी किंवा मेटसलफ्युरॉन मिथील १०% + क्लोरिम्युरोन इथाइल १०% WP २०% @ ०.७ ग्रॅम पेरणीनंतर २० ते २५ दिवसांनी १० लिटर पाण्यात फवारणी करावी. खरीप धान :- • मित्र किडीच्या संवर्धनासाठी धान बांधावर झेंडू व चवळी पिकाची लागवड करावी. • रोपवाटीका:- खोडकिडा व गादमाशीच्या व्यवस्थापनाकरिता कार्बोफ्युरॉन ३ % दानेदार २५ किलो ग्रॅम प्रति हेक्टर (कार्बोफ्युरॉन ३ % दानेदार २५० ग्रॅम प्रति १०० वर्ग मीटर रोपवाटीका) रोपकाढणीच्या ५ दिवस अगोदर रोपवाटीकेत टाकावे. • रोवणीपूर्वी रोपांची मुळे क्लोरोपायरीफॉस २०% प्रवाही @१० मि.ली. प्रति १० लिटर पाणी या प्रमाणात तयार केलेल्या मिश्रणात १२ तास बुडवून ठेवावीत व नंतर रोवणी करावी. • धान रोपवाटीका तण विरहीत ठेवावी. • धान बांधावर झेंडूची सापळा पिक म्हणून लागवड करावी. • रोपांचे शेंडे तोडून बांबूच्या टोपलीत जमा करावी त्यामुळे रोपांच्या शेड्यांवर असणारी खोडकीडींची अंडी नष्ट होवून त्यामधून परोपजिवी किटकसुद्धा बाहेर पडतील. • गराडीची पाने १.५ टन प्रति हेक्टर या प्रमाणात चिखलनीचे वेळी शेतात टाकावीत, यामुळे गादमाशी, तुडतुडे आणि खोडकिडीचा प्रादुर्भाव सुद्धा कमी होतो. • तुडतुड्यांच्या व्यवस्थापनाकरिता रोपांची लावणी शिफारसीत अंतरावर (२० x १५ किंवा २० x २० सें.मी.), पट्टा पद्धतीने लागवड करावी (१० ओळी किंवा २ मीटर नंतर ३० सेमी. जागा मोकळी सोडावी). • रासायनिक खते:- जमिनीची तपासणी करून योग्य प्रमाणात रासायनिक खताचा वापर केल्यास शेती किफायतशीर होते. सर्वसाधारणपणे १०० किलो नत्र, ५० किलो स्फुरद व ५० किलो पालाश प्रति हेक्टरी द्यावे. संपूर्ण स्फुरद व पालाश आणि नत्राची अर्धी मात्रा चिखलावर तर उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा दोन समान हप्त्यात (फुटवे फुटण्याच्या वेळी साधारणपणे ३० दिवसांनी आणि लॉबी येण्याच्या सुरुवातीस साधारणपणे ६० दिवसांनी) विभागून द्यावी. • तण व्यवस्थापन:- उगवणपूर्व :- पेंडीमेथालिन ३० % ई. सी. @५० मिली रोवणीनंतर ४ ते ७ दिवसात किंवा प्रेटिलाक्लोर ५० % ई.

पिक	पिक निहाय सल्ला
	सी. @ २० ते ३० मिली रोवणीनंतर ४ ते ७ दिवसात किंवा पायराझोसल्फुरॉन इथाइल १०% डब्ल्यू.पी. @ २ ते ३ ग्रॅम रोवणीनंतर ४ ते ७ दिवसात प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
तूर	• पिक क्षेत्रामध्ये साचलेल्या पावसाच्या अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा.
कपाशी	• संभाव्य पावसाचा अंदाज लक्षात घेता, पावसाचे पाणी दीर्घकाळ साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या. पिक क्षेत्रामध्ये साचलेल्या पावसाच्या अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • कपाशीमध्ये सध्याच्या पावसाच्या उघडिपीनंतर आणि पिक उगवणीनंतर तन व्यवस्थापनासाठी, रुंद पानाच्या तन नियंत्रणासाठी पायरिथिओबॅक सोडियम १० % ईसी १२.५ मिली ते १५ मिली प्रती लिटर पाणी किंवा गवतवर्गीय प्रकारच्या तन नियंत्रणासाठी क्रिझालोफॉप इथाइल ५ % ईसी १५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून जमिनीमध्ये पुरेसा ओलावा असताना फवारणी करावी. • पिक उगवणीनंतर रुंद व अरुंद पानाच्या तन व्यवस्थापनासाठी पायरिथिओबॅक सोडियम ६ % ईसी + क्रिझालोफॉप इथाइल ४ % ईसी २० ते २५ मिली प्रती १० लिटर पाणी या प्रमाणात स्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी. • डवरणी आणि खुरपनीची कामे शक्यतो सकाळच्या वेळी करावी. प्रभावी तन व्यवस्थापनासाठी तन २ ते ३ पानावर असताना तन नाशकाचा वापर करावा. • ओलिताखालील संकरित कपाशीला ४० किलो नत्र (९० किलो युरिया प्रति हेक्टर) आणि कोरडवाहू संकरित/हिर्सुटम कपाशीला ४५ किलो नत्र (१०० किलो युरिया प्रति हेक्टर) या रासायनिक खताचा पहिला हप्ता वरखत म्हणून द्यावा. रस शोषणाच्या किडींच्या नियंत्रणासाठी, आर्थिक उंबरठा पातळीनुसार अॅसिटामिप्रिड २० एसपी १५ ग्रॅम प्रति हेक्टर किंवा फ्लोनिकमाइड ५०% @ ३ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी या प्रमाणात मिसळून फवारणी करावी.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
संत्रा	झाडाच्या बुंध्याजवळ पाणी साचू देऊ नये. साचलेले पाणी आधीच तयार केलेल्या निचरा मार्गाद्वारे (प्रणाली) काढून टाकावे. पावसाचे पाणी गोळा करण्यासाठी बागेच्या सखल भागात पर्जन्यजल संचयन तलाव खोदावेत. पाझर कमी करण्यासाठी तलावाच्या तळाशी प्लास्टिकचा थर पसरवता येईल. मुसळधार पावसात लिंबूवर्गीय बागांच्या सखल भागात पृष्ठभागावर उघडे नाले खोदावेत. • ठराविक अंतराने निचरा मार्ग स्वच्छ करावे. • झाडांवरील फुटवे (Water Shoot) काढून टाकावे. • बाग तणमुक्त ठेवावी. • एक वर्षाच्या झाडासाठी १०८ ग्रॅम युरिया किंवा २५० ग्रॅम अमोनियम सल्फेट, १५७ ग्रॅम सिंगल सुपरफॉस्फेट द्या आणि खतासोबत २५ ग्रॅम झिंक सल्फेट, २५ ग्रॅम फेरस सल्फेट आणि २५ ग्रॅम मॅगनीज सल्फेट द्यावे. दोन वर्षांच्या झाडासाठी दुप्पट, तीन वर्षांच्या झाडासाठी तिप्पट आणि चार वर्षे व त्यापुढील झाडांसाठी चौपट प्रमाणात खत द्या. झाडाला ओलसर जमिनीत खत द्यावे. जमिनीत पुरेसे शेणखत टाकावे. • या महिन्यात, आंबिया बहरातील फळांवर फायटोथोरा (Phytophthora) बुरशीचा हल्ला होण्याची शक्यता असते, ज्यामुळे फळांना तपकिरी कुज (brown rot) लागते. यावर नियंत्रण मिळवण्यासाठी, मेफेनोक्साम एमझेड ६८ (मेफेनोक्साम ४ + मेन्कोझेब ६४) २.५ ग्रॅम + कार्बेन्डाझिम १ ग्रॅम यांच्या दोन फवारण्या ३० दिवसांच्या अंतराने कराव्यात. • या महिन्यात संन्यावर्गीय पाने खाणारी अळी (citrus leaf eating caterpillar) सक्रिय असते. या किडीची अळी अतिशय खादाड असून झाडांची पाने मोठ्या प्रमाणात खाऊन टाकते. सुरुवातीला अळी तपकिरी-काळी असते, पण नंतर ती हिरवी आणि मजबूत होते. एक लिटर पाण्यात फेनव्हॅलरेट २ मिली किंवा सायपरमेथ्रिन १ मिली किंवा फेनिट्रोथिऑन २ मिली मिसळून पानांवर फवारणी केल्यास कीड प्रभावीपणे नियंत्रित करता येते. • आंबिया बहारातील फळगळ थांबवण्यासाठी, लिंबूवर्गीय झाडावर १०० लिटर पाण्यात १.५ ग्रॅम २.४-डी किंवा जिबरेलिक अॅसिड (जीए), १०० ग्रॅम कार्बेन्डाझिम आणि १ किलो युरिया मिसळून फवारणी करा. • महिन्याच्या अखेरीस, आंबिया पिकाच्या फळांवर रस शोषणाच्या पतंगाचा हल्ला होतो. कीड नियंत्रणासाठी, फळांना रंग येऊ लागण्याच्या अवस्थेत कडुलिंबाच्या तेलाची १० मिली/लिटर या प्रमाणात पानांवर फवारणी करा आणि पडलेली सर्व फळे खड्ड्यात गाडून नष्ट करा. १०० मिली पाण्यात १०० ग्रॅम गूळ आणि १०० मिली संत्र्याचा रस मिसळून १० मिली मॅलाथिऑनचे विषारी आमिष वापरा (२५ झाडांसाठी दोन बाटल्या). लिंबूवर्गीय फळबागेत धूर पसरवण्यासाठी, शेणाच्या गोवऱ्यांमध्ये कडुलिंबाची ओलसर पाने मिसळून जाळा आणि ती वेगवेगळ्या ठिकाणी ठेवा. या उपायामुळे कीटकांना बागेत शिरण्यापासून दूर ठेवण्यास मदत होईल.
मिरची	मिरचीच्या ४ ते ६ आठवड्यांच्या वयाच्या रोपांची लागवड वाफसा अवस्थेत करावी. • मिरचीच्या रोपांची लागवड करण्यापूर्वी रोपांचे शेंडे डायमॅथोएट ३० ईसी १० मि. ली + पाण्यात मिसळणारे गंधक (८० %) ३ ग्रॅम + मॅन्कोझेब ७५ % डब्ल्यूपी २.५ ग्रॅम एक लिटर पाण्याच्या द्रावणात बुडवून लावावे.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
गाय	• विजांचा कडकडाटासह मेघगर्जना होण्याची शक्यता लक्षात घेता गाय, म्हैस, शेळ्या, मेंढ्या व इतर पाळीव जनावरे मोकळ्या जागेत चरावयास सोडण्याचे टाळावे.
बकरा किंवा बकरी	• शेळ्यांना पायखुरी/तोंडखुरी, घटसर्प आणि आंत्रविषार टाळण्याकरिता पशुवैद्यकीय अधिकाऱ्याच्या सल्ल्याने लसीकरण करावे. जनावरांना स्वच्छ आणि थंड पाण्याची सोय करावी.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	तननाशकाची खरेदी आणि फवारणी करताना लेबल नीट वाचून घ्यावे. ढगाळ हवामान व पाऊस असताना तननाशकाची फवारणी करू नये. वारा नसताना व जमिनीत पुरेसा ओलावा असताना उगवण पूर्व तन नाशकाची फवारणी करावी. फवारणीकरिता स्वच्छ पाणी वापरावे तसेच कडक उन्हात उगवण पश्चात फवारणी टाळावी. तन नाशकाचा वापर काळजीपूर्वक करावा. फवारणी पूर्वी फवारणी पंप स्वच्छ धुवून घ्यावा. ढगाळ हवामान असताना फवारणी करू नये. शिफारशीत नसलेली भिन्न तननाशके एक मेकांत मिसळू नये. तननाशकाची फवारणी पूर्वी जमिनीमध्ये पुरेसा ओलावा असल्याची खात्री करावी.

हवामान चेतावण्यांचे संभाव्य प्रभाव (सामान्य):

• मेघगर्जना व विजांच्या कडकडाटामुळे शेतकरी, शेतमजूर तसेच पशुधनाला दुखापत होण्याची किंवा जीवितहानी होऊ शकते. पावसामुळे कृषी उत्पन्न बाजार समिती किंवा खुल्या बाजारात विक्रीसाठी आणलेला शेतमाल भिजून त्याची गुणवत्ता खराब होऊ शकते.

परिणाम आधारित सल्ला (सामान्य):

मेघगर्जना, विजांचा कडकडाट व वादळी वाऱ्याचा अंदाज लक्षात घेता पशुधनास उघड्यावर चराई क्षेत्रावर चरावयास सोडणे टाळावे. जनावराना गोठया मध्येच चारा व पाण्याची व्यवस्था करावी. शेतात काम करताना मेघगर्जनेची चाहूल लागताच तात्काळ सुरक्षित ठिकाणी आश्रय घ्यावा. जिह्यातील मागील घटनांचा संदर्भ लक्षात घेता मेघगर्जनेच्या वेळी पळस, कडूनिंब तसेच इतर कोणत्याही झाडाखाली आश्रय टाळावा.
--

Farmers are advised to download Unified Mausam and "Meghdoot" android application on mobile for Weather forecast and weather based Agromet Advisories and "Damini" android application for forecast of Thunderstorm and lightening.

Mausam MobileApp link: <https://play.google.com/store/apps/details/>

Meghdoot MobileApp link: <https://play.google.com/store/apps/details>

Damini MobileApp link : <https://play.google.com/store/apps/details>